

Aan
De minister van Financiën en Cultuur

Adres kantoor Curaçao
De Rouvilleweg 39
Willemstad, Curaçao
Telefoon (+5999)4619081

Adres kantoor Sint Maarten
Frontstreet 26
Convent Building
Philipsburg, Sint Maarten
Telefoon (+1721) 5430331

Adres kantoor Aruba
L.G. Smith Boulevard 68
La Piccola Marina
Oranjestad, Aruba
Telefoon (+297) 5832800

Datum
7 februari 2025
Ons kenmerk
Cft 202500014
Pagina
1/8

Uw kenmerk

Bijlage
2

E-mail info@cft.cw
Internet www.cft.cw

Onderwerp
Reactie op de derde uitvoeringsrapportage 2024

Geachte mevrouw Maduro,

Op 27 januari 2024 ontving het College Aruba financieel toezicht (CAft) de uitvoeringsrapportage (UR) van Aruba over het derde kwartaal van 2024. Dit is ruim twee maanden na de wettelijke deadline van 12 november 2024.¹ Met dit schrijven ontvangt u de reactie van het CAft op de derde UR.² In bijlage 1 van deze brief vindt u een nadere uitleg en cijfermatige onderbouwing bij deze reactie.

Oordeel

Op basis van de derde UR verwacht het CAft voor 2024 een financieringsoverschot van ruim AWG 300 miljoen voor de collectieve sector. Dit komt neer op circa 4 procent van het bruto binnenlands product (bbp), ruim boven de norm van 1 procent van het bbp. Aruba heeft hiermee voldoende middelen om de schuld verder te verlagen. Dit is belangrijk om economische schokken in de toekomst op te vangen. Daarnaast leidt schuldaflossing tot een verlaging van de rentelasten, waardoor meer begrotingsruimte ontstaat voor andere noodzakelijke uitgaven. Aruba blijft enorm achterlopen met de aanlevering van de uitvoering- en verantwoordingsinformatie. Het gebrek aan actuele informatie ondermijnt het realiteitsgehalte van de begroting. Het is dan ook essentieel dat het financieel beheer structureel wordt verbeterd.

Toelichting

Financieringssaldo

Het financieringssaldo van de collectieve sector bedraagt aan het einde van het derde kwartaal van 2024 AWG 518 miljoen (6,8 procent van het bbp). Op jaarbasis verwacht Aruba conform de tweede vastgestelde begrotingswijziging 2024 (BW) een overschot van 3,2 procent van het bbp.

Hoewel de baten bij het land in de BW reeds zijn verhoogd verwacht het CAft op basis van de derde UR hogere overschotten bij de Algemene Zorgverzekering (AZV), de Sociale verzekeringsbank (SVb) en de Aruba Tourism Authority (ATA). Het CAft verwacht voor 2024 een financieringsoverschot van 4 procent van het bbp voor de collectieve sector, circa AWG 75 miljoen hoger dan begroot. Dit onderstreept het belang van het afronden van het proces omtrent de inzet van de overschotten bij de AZV en SVb voor schuldaflossing, met inachtneming van de wettelijke verplichting om een reserve aan te houden. Met de inzet van deze overschotten kan de schuld met minstens AWG 100 miljoen verder worden verlaagd.

Schuldquote

De schuld van de collectieve sector bedraagt eind september 2024 AWG 5.608 miljoen, ofwel 74 procent van het bbp. De schuldquote is licht gestegen ten opzichte van het tweede kwartaal van 2024 omdat Aruba in september 2024 buitenlandse leningen van AWG 242 miljoen heeft aangetrokken. In het laatste kwartaal van 2024 zal de nominale schuld dalen vanwege aflossingen. Conform de BW zal Aruba AWG 173 miljoen aflossen in 2024. Daardoor bedraagt de schuldquote eind 2024 71 procent van het bbp. Hiermee is de schuldquote van 70 procent van het bbp bijna bereikt.³

Personeelslasten

De personeelslasten komen eind september 2024 uit op 6,2 procent van het bbp. De verwachting is dat Aruba, ondanks de stijgende salariskosten door de indexering, in 2024 onder het plafond van 10 procent van het bbp uitkomt. Hoe de personeelslasten zich ontwikkelen tot 2027 (wanneer het plafond van toepassing is) is vooralsnog onduidelijk. Om een beter beeld te krijgen van deze ontwikkeling is een meerjarenraming van de personeelslasten gewenst. Het CAft adviseerde dit te verwerken in begroting 2025.⁴

Rentelasten

De rentelasten bedragen aan het einde van het derde kwartaal van 2024 AWG 194 miljoen (62 procent uitputting ten opzichte van de BW). Het zwaartepunt van de rentebetalingen ligt echter in het laatste kwartaal van 2024. Voor 2024 verwacht Aruba rentelasten van AWG 316 miljoen (17 procent van de begroting). De hoge rentelasten beperken de budgetflexibiliteit van de landsbegroting.⁵ De verdere ontwikkeling van de rentelasten is sterk afhankelijk van de (Amerikaanse) rentestand en de uitkomst van de onderhandelingen tussen Nederland en Aruba over een nieuw toezichtkader. Aflossen blijft vanwege de hoge rentelasten van belang. Daarnaast kan overeenstemming over een nieuw toezichtkader in combinatie met de inzet van de overschotten bij de overige entiteiten substantiële renteverlichting bieden (circa AWG 100 miljoen besparing in 2029).⁶

Investeringsbudget

Het CAft constateert dat eind september 2024 slechts 7 procent van het begrote investeringsbudget is aangewend. Oorzaken zijn een capaciteitstekort in de private sector die uitvoering moet geven aan de investeringsprojecten en beperkte capaciteit bij de overheidsdiensten.

Kenmerk
Cft 202500014
Blad
3/8

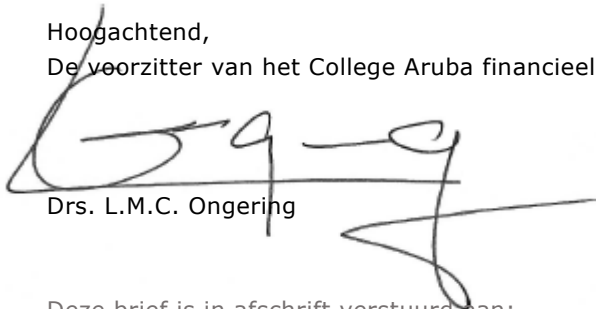
Het is van belang dat een meerjarige investeringsagenda wordt opgesteld. Dit kan helpen bij een effectieve en doelmatige inzet van investeringsmiddelen.

Financieel beheer

Het financieel beheer is nog niet op orde. De uitvoeringsrapportages worden sinds 2021 structureel te laat aangeleverd en de verantwoordingsinformatie blijft achter. De laatste jaarrekening dateert van 2019. Tijdige uitvoeringsrapportages en jaarrekeningen zijn essentieel voor de versterking van de uitoefening van het budgetrecht van de Staten. In haar recente rapport over de jaarrekening 2019 benadrukt de Algemene Rekenkamer Aruba (ARA) eveneens de noodzaak van structurele verbeteringen in het financieel beheer.⁷

Ik verwacht u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
De voorzitter van het College Aruba financieel toezicht

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'L.M.C. Ongerling', written over a horizontal line. The signature is stylized and extends to the right of the line.

Drs. L.M.C. Ongerling

Deze brief is in afschrift verstuurd aan:
De minister-president van Aruba
De directeur van de Directie Financiën

Bijlage 1: Uitleg en cijfermatige onderbouwing

In tabel 1 is de realisatie weergegeven tot en met het derde kwartaal voor de jaren 2022-2024. Daarnaast wordt de tweede BW voor 2024 van Aruba weergegeven.

Tabel 1: Overzicht realisatie gewone dienst (in miljoenen AWG)⁸

	3e UR 2022	3e UR 2023	3e UR 2024	2e BW 2024	Percenta ge ten opzichte van de 2e BW 2024
Baten	961	1,234	1,423	1,862	76%
Directe belastingen	370	441	514	657	78%
Indirecte belastingen	436	533	614	826	74%
Overige baten	155	260	296	379	69%
Lasten	1,041	1,105	1,142	1,639	70%
Personeelslasten	321	347	354	481	73%
Goederen en diensten	137	141	154	226	68%
Rente	191	201	196	316	62%
Subsidie	150	160	174	245	71%
Overdrachten	110	119	124	181	69%
Bijdragen en afschrijvingen	133	137	140	189	74%
Exploitatieresultaat	-80	128	281	223	126%
Kapitaaldienst					
Kapitaalontvangsten	30	29	33	40	81%
Kapitaaluitgaven	22	20	19	91	21%
Resultaat kapitaaldienst	8	9	13	-50	-27%
Financieringssaldo land	-72	138	295	173	171%

Bron: derde uitvoeringsrapportages 2022-2024 en 2^e BW 2024 van Aruba.

Baten

De totale baten zijn tot een met het derde kwartaal van 2024 met AWG 190 miljoen (15 procent) gestegen ten opzichte van 2023. Deze toename is vooral toe te schrijven aan de directe (AWG 72 miljoen) en indirecte belastingen (AWG 81 miljoen).

Belastingbaten

De grootste stijging in de directe belastingen ten opzichte van 2023 komt voor bij de loonbelasting (AWG 26 miljoen) en de winstbelasting (AWG 22 miljoen). De toename in loonbelasting is deels te verklaren door incidentele inkomsten gerelateerd aan pensioenuitkopen en opbrengsten uit invorderingsacties. Bij de winstbelasting is in 2024 een digitaal formulier ingevoerd. Een grondige analyse van de toegenomen baten bij de winstbelasting in 2024 ten opzichte van 2023 zal in de vierde UR worden opgenomen.

De toename in de indirecte belastingen is voornamelijk toe te schrijven aan de invoering van de heffing van BBO/BAVP/BAZV aan de grens (voljaareffect). Daarnaast leveren ook de invoerrechten en accijnzen in 2024 meer op dan in het derde kwartaal van 2023. Een verklaring voor deze stijging ontbreekt in de UR.

Overige baten

Aan het einde van het derde kwartaal van 2024 bedragen de niet-belastingopbrengsten AWG 161 miljoen. Dit is een stijging van AWG 36 miljoen ten opzichte van hetzelfde kwartaal in 2023. Deze toename is voornamelijk te wijten aan een groei in toeristenheffingen en erfpachtrechten.. De helft van de geraamde uitkeringen van de deelnemingen, in totaal AWG 76 miljoen, is nog niet gerealiseerd.

Lasten

De gerealiseerde lasten bedroegen tot en met het derde kwartaal AWG 1.142 miljoen. In vergelijking met het derde kwartaal van 2023 zijn de lasten AWG 37 miljoen (3 procent) hoger. Dit is met name toe te schrijven aan hogere personeelslasten, goederen en diensten en subsidies.

Personeelslasten

Aan het einde van het derde kwartaal bedroegen de personeelslasten, inclusief overwerkvergoedingen, AWG 353 miljoen. Dit is een toename van AWG 7 miljoen ten opzichte van het derde kwartaal van 2023, ondanks dat het aantal FTE's per saldo met 33 is afgenomen in het derde kwartaal van 2024. De personeelslasten vormen 6,2 procent van het bbp. Hiermee blijft Aruba, ondanks de stijging van AWG 7 miljoen, binnen de personeelslastennorm van de LAft.

Goederen en diensten

De post goederen en diensten is AWG 13 miljoen gestegen ten opzichte van dezelfde periode in 2023. Tot en met het derde kwartaal van 2024 heeft Aruba AWG 154 miljoen aan lasten voor goederen en diensten gerealiseerd. Dit komt neer op 68 procent van de begroting. Gezien de historische trend van onderuitputting, verwacht het CAft eind 2024 een lagere realisatie op deze post. Vanwege de structurele onderbesteding bij de post goederen en diensten in voorgaande jaren heeft het CAft vaker verzocht om deze post naar beneden bij te stellen.

Subsidies

Aan het einde van het derde kwartaal bedroegen de lasten voor subsidies AWG 174 miljoen. De toename van AWG 13 miljoen ten opzichte van 2023 is voornamelijk het gevolg van het indexeren van salarissen.

Kapitaaldienst

De kapitaaldienst toont voor het derde kwartaal van 2024 een positief resultaat van AWG 13 miljoen. De baten van AWG 32 miljoen betreffen grotendeels vrijgekomen afschrijvingen. De lasten van AWG 19 miljoen bestaan voornamelijk uit verstrekte studieleningen.

De investeringen laten een stijging van AWG 2 miljoen zien ten opzichte van het derde kwartaal van 2023. Ondanks deze toename blijven de investeringen achter op de begroting. Het CAft wees eerder op het risico dat de begrote investeringen niet volledig gerealiseerd zouden worden. Hierbij merkte het CAft op dat ook in voorgaande jaren het begrote investeringsniveau niet is gehaald, onder meer vanwege beperkte uitvoeringscapaciteit. De onderuitputting van de investeringen is inmiddels een terugkerend probleem op Aruba.

Financieel beheer

Het financieel beheer van Aruba is nog niet op orde. Hoewel het begrotingsproces goed verloopt, wordt de uitvoerings- en verantwoordingsinformatie structureel te laat aangeleverd. Begin 2025 heeft de ARA haar rapport over de jaarrekening van 2019 gepubliceerd. De jaarrekening van 2020 is begin 2025 aan de ARA aangeboden. De inhaalslag van de overige jaarrekeningen zal naar verwachting in 2025 worden afgerond. De achterstand in de aanlevering van de kwartaalrapportages wordt naar verwachting medio 2025 ingehaald. Hoewel het een langdurig traject betreft, is het belangrijk om op te merken dat er inmiddels goede stappen worden gezet, maar structurele verbetering blijft nodig. Het CAft onderstreept het belang om het financieel beheer op orde te krijgen.

Collectieve sector en overheidsentiteiten

In tabel 2 is het voorlopige resultaat voor 2024 van de gehele collectieve sector van Aruba weergegeven, afgezet tegen de realisatie voor de jaren 2022 en 2023. Daarnaast wordt de tweede BW voor 2024 van Aruba weergegeven.

Het voorlopige financieringsoverschot bij de derde UR van 2024 voor de collectieve sector bedraagt AWG 518 miljoen. Dit resultaat is positief beïnvloed door hoger dan begrote overschotten bij de SVb, AZV en de ATA. Naar verwachting valt het resultaat van deze entiteiten eind 2024 hoger uit dan begroot.

Op 21 maart 2023 is, conform het voorstel van Aruba, de collectieve sector voor het jaar 2022 vastgesteld door de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK). Voor 2023 en verder is door het ministerie van BZK voorgesteld om de wijze van vaststelling van de collectieve sector tussen de landen Aruba, Curaçao en Sint Maarten te harmoniseren.

In dat kader werkt Aruba momenteel, in samenwerking met het Centraal Bureau voor de Statistiek van Aruba en dat van Nederland, aan de optimalisatie van het proces. Het CAft heeft weinig zicht op de voortgang van dit traject en benadrukt opnieuw het belang van een spoedige vaststelling van de collectieve sector, inclusief een eventuele herziening van de samenstelling van de collectieve sector (zoals het betrekken van de ziekenhuizen bij de collectieve sector), van belang is.

Tabel 2: Overzicht resultaat collectieve sector (in miljoenen AWG) ⁹

	3e UR 2022	3e UR 2023	3e UR 2024	2e BW 2024
Financieringssaldo land (A)	-72	138	295	173
Exploitatie	-80	128	281	223
Kapitaaldienst	8	9	13	-50
Resultaat entiteiten (B)	81	62	223	74
AZV	11	27	65	37
SVb	21	35	62	53
ATA	43	30	62	18
Serlimar	5	-2	0	-1
SEPb	0	1	0	0
UA	0	-1	-1	0
Correcties	0	-28	35	-33
Collectieve sector (A + B)	8	200	518	247
Tekort/overschot (% bbp)	0%	2.9%	6.8%	3.2%
bbp	6,345	6,850	7,622	7,622

Bron: derde uitvoeringsrapportages 2022–2024 en 2^e BW 2024 van Aruba.

Bijlage 2: Eindnoten

¹ Conform artikel 17 van de LAft dient het bestuur uiterlijk zes weken na afloop van ieder kwartaal een UR aan het CAft en aan de Staten te sturen. Voor de derde UR 2024 was deze datum 12 november 2024.

² Op basis van op basis van artikel 17 lid 1 van de LAft reageert het CAft op de derde UR.

³ Het schuldquotereductiepad in de LAft gaat uit van een schuldquote van 70 procent van het bbp in 2031. Met 71 procent van het bbp eind 2024 ligt de huidige schuldquote ruim onder dit reductiepad.

⁴ Cft, kenmerk 202400065, Advies bij de ontwerpbegroting 2025, d.d. 17 juni 2024.

⁵ De budgetflexibiliteit wordt sterk ingeperkt door de hoge rentelasten en de lasten die volgen uit de publiek-private samenwerkingsverplichtingen (PPS) verplichtingen. Deze lasten kunnen niet eenvoudig worden verlaagd. Het aandeel van deze lasten in de totale baten van het land is bijna 60 procent.

⁶ De besparing is sterk afhankelijk van de renteontwikkeling, de renteverlaging op de coronaleningen, de inzet van overschotten bij de overige entiteiten voor aflossing en de mate van herfinanciering van de aflopende buitenlandse leningen via Nederland.

⁷ ARA, Rapport onderzoek jaarrekening 2019 land Aruba, d.d. 31 januari 2025 ([Rapport inzake het onderzoek naar de jaarrekeningen van de Algemene Dienst van het land Aruba over de dienstjaren](#)).

⁸ In deze tabel is sprake van afronding op hele AWG miljoenen. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen in de tabel voorkomen.

⁹ In deze tabel is sprake van afronding op hele AWG miljoenen. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen in de tabel voorkomen.